نوشته شده توسط مد ر کل
شنبه ، 27 بهمن 1397 ، 09:06 - آخرین بروزرسانی شنبه ، 27 بهمن 1397 ، 09:11

ایران کنفرانس

نظر ه، انواع نظر ه و نقش آن در تحق ق

تعریف نظریه

نظریه¬ها در مفهوم کلی، قضایایی هستند که مطابق قواعدی کامل شده¬اند، به بیان دیگر، این قضایا مطابق با قانون معین و بر اساس داده¬های قابل مشاهده به همدیگر مربوط شده¬اند. از این قضایا به عنوان وسایلی برای پیش¬بینی و تبیین پدیده¬های قابل مشاهده استفاده می¬شود. به عبارت دیگر، همبستگی درونی فرضیه¬های نظری که راهنمای پژوهشگران در مشاهد همبستگی بین پدیده¬هاست، نظریه نامیده می¬شود. فرضیه¬های نظری از طریق ارتباط قطعی که بین مفاهیم نظری وجود دارد تدوین می¬شوند. نظریه ممکن است خیلی وسیع و گسترده باشد، یا از تعدادی فرضیه به هم پیوسته که دارای ارتباط درونی هستند، تشکیل شود.

رینولدز[1] (1971) نظریه را به صورت کلی و به شرح زیر تعریف کرده است: «نظریه عبارت است از فرضیه¬ای ساده دربار حوادثی که مشاهد آنها میسر نیست». این جمله ممکن است از یک سو فرضیه¬ای ساده دربار وقوع یک متغیر در شرایطی معین باشد؛ از سوی دیگر می¬تواند تبیینی پیچیده باشد، مانند این که هستی در 5/4 بیلیون سال پیش چگونه بوده است؟ در بین این دو نوع ممکن است نظریه¬های مختلفی از لحاظ نوع، کیفیت و دامنه نیز وجود داشته باشد که هر یک در زمینه و محدوده معینی کاربرد دارد. به این معنی که نظریه به منظور تبیین طبقه معینی از پدیده¬ها طرح¬ریزی می¬شود و به ندرت می¬توان یک نظریه خوب یافت که در تمام زمینه¬ها کاربرد داشته باشد.

انواع نظریه

نظریه را به گونه¬ های مختلفی می¬توان تقسیم¬بندی کرد. گلدشتاین[2] (1969) انواع نظریه را بر اساس پیچیدگی ارتباط درونی مفاهیم، تعداد مفاهیم به کار برده شده و قدرت پیش¬بینی تقسیم¬بندی کرده است. البته این تقسیم¬بندی به منظور آسان¬سازی است، نه بر اساس ویژگی¬های نظریه. نظریه¬پردازان، نظریه¬های علمی را به چهار دسته تقسیم کرده¬اند: الف) صوری[3]، ب) قیاسی[4]، ج) تقلیلی[5]، د) تجربی[6].

نوشته شده توسط مد ر کل
شنبه ، 27 بهمن 1397 ، 09:06 - آخرین بروزرسانی شنبه ، 27 بهمن 1397 ، 09:11

نقش نظریه در پژوهش

نظریه در تعیین مشاهدات، اندازه‌گیری و محدود کردن واقعیت‌های مورد پژوهش راهنمای پژوهشگر است. نظریه وسیله‌ای است که از طریق آن به جستجوی همبستگی‌های آزمایشی پدیده‌ها می‌پردازند. برای نظریه نقش‌های متفاوت و متعددی مطرح شده است. این بحث‌ها بیشتر مربوط به این موضوع هستند که آیا باید ابتدا نظریه را ساخت و سپس به پژوهش پرداخت، یا برعکس آن عمل کرد، و یا ترکیبی از این دو روش را به کار بست؟ روش «ابتدا نظریه، بعد پژوهش» دارای مراحلی به شرح زیر است:

1. تدوین یک نظریهٔ واضح و روشن به صورت بدیهی یا بر اساس فرآیندهای توصیف شده.
2. انتخاب یک جملهٔ استخراج شده از نظریه به عنوان ملاک مقایسهٔ نتایج پژوهش آزمایشی.
3. برنامه‌ریزی پژوهش به منظور آزمون جملهٔ انتخاب شده از طریق پژوهش آزمایشی.
4. چنانچه جملهٔ استخراج شده از نظریهٔ با نتایج پژوهش آزمایشی مطابقت نداشته باشد، ایجاد تغییر در نظریه، یا برنامه‌ریزی و انجام پژوهش مجدد.
5. چنانچه جملهٔ استخراج شده از نظریه با نتایج پژوهش تجربی مطابقت داشته باشد، انتخاب جمله‌های دیگر برای آزمون یا کوشش در تعیین محدودیت‌های نظریه.

روش «ابتدا پژوهش، بعد نظریه» دارای مراحلی به شرح زیر است:

1. انتخاب پدیده و تعیین کلیه ویژگی‌های آن.
2. اندازه‌گیری تمام ویژگی‌های پدیده در موقعیت‌های مختلف.
3. تجزیه و تحلیل اطلاعات جمع‌آوری شده به صورتی دقیق و تعیین هر نوع الگویی که بین آنها وجود دارد.
4. در صورتی که بین اطلاعات بین اطلاعات جمع‌آوری شده الگوهای معنی‌داری پیدا شد، باید آنها را به صورت بیان‌های نظری برای تدوین قانون تنظیم کرد.

در حقیقت هیچ کدام از این دو روش به تنهایی نمی‌تواند ایدهٔ علمی نوینی را عرضه کند. به همین دلیل و با توجه به مطالب زیر، ترکیب این دو روش می‌تواند در بررسی و خلق ایده‌های علمی سهم مؤثری داشته باشد.

روش «ابتدا پژوهش، بعد نظریه» این عیب را دارد که در اجرای آن برای جمع‌آوری اطلاعاتی کوشش می‌شود که هدف مفیدی برای آنها در نظر گرفته نشده است. اما اطلاعاتی که به این شیوه گردآوری می‌شوند، ممکن است به کشف نظریه‌های مفیدی منجر گردند. روش «ابتدا نظریه، بعد پژوهش» این عیب را دارد که پژوهشگر ممکن است فاقد اطلاعات مقدماتی لازم برای ساخت نظریه باشد.

نوشته شده توسط مد ر کل
شنبه ، 27 بهمن 1397 ، 09:06 - آخرین بروزرسانی شنبه ، 27 بهمن 1397 ، 09:11

ترکیب این دو روش ممکن است روش¬های کلی¬تر، دقیق¬تر و همچنین نمایش منظم¬تری از فرآیندهایی را که واقعاً اتفاق افتاده¬اند، مهیا سازد. روش ترکیبی، فعالیت¬های علمی را به سه دسته زیر تقسیم می¬کند:

الف) اکتشاف[7]**، ب) توصیف**[8]**، ج) تبیین**[9]**.**

در هر حال، هر یک از روش¬های بالا در فعالیت¬های علمی نقش¬هایی را ایفا می¬کند که به صورت کلی، می¬توان عمده¬ترین آنها را چنین ذکر کرد: الف) تنظیم یافته¬ها، ب) ایجاد فرضیه، ج) پیش¬بینی، د) مهیا ساختن تبیین¬ها.

---

[1] Reynolds

[2] Goldstein

[3] Syllogistic

[4] Deductive

[5] Reductionistic

[6] Abstractive

[7] Exploration

[8] Description

منبع : ایران پژوهان